

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย กล่าวคือประชากรส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม มีเชื้อสายมลายู และใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการสื่อสาร ดังนั้นวิถีชีวิตของประชากรในพื้นที่จึงมีวิถีชีวิตตามแนวทางคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ซึ่งสตรีไทยมุสลิมเองนั้นก็จะมีอยู่ในฐานะการเป็นบุตร การเป็นภรรยา และการเป็นมารดาที่ดีตามคำสอนของศาสนา แต่อย่างไรก็ตามสตรีไทยมุสลิมก็จะมีบทบาทสำคัญในกิจการอื่นๆ นอกบ้าน โดยเฉพาะกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่นการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ตามตลาด เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นการขัดกับหลักคำสอนทางศาสนาแต่อย่างใด เช่นเดียวกันกับการที่สตรีไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษานอกบ้านก็ไม่ได้เป็นการปฏิบัติที่ขัดกับหลักคำสอนอีกเช่นเดียวกันเพราะศาสนาอิสลามถือว่าการศึกษาคือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทางโลกหรือทางธรรม โดยในระยะเริ่มแรกนั้นการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นยังคงจำกัดอยู่เฉพาะที่ฝ่ายชายเนื่องด้วยรูปแบบทางการศึกษาที่เรียกว่า “ปอเนาะ” ที่จัดว่ายังไม่ใช้การศึกษาในระบบ อีกทั้งปอเนาะเองก็ไม่ใช้สถานที่ทางการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะเรื่องที่อยู่อาศัยที่ผู้เรียนจะต้องมาปลูกอาศัยในสถานที่เรียน จึงทำให้สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดโอกาสทางการศึกษา แต่เมื่อทางรัฐบาลได้จัดการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการศึกษาจากปอเนาะให้เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พร้อมกับจัดหลักสูตรทางศาสนาควบคู่ไปกับวิชาสามัญที่ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน ได้ส่งผลให้สตรีไทยมีโอกาสด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การศึกษาฝ่ายสตรีเกิดความก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับจนทำให้สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นตามมา โดยเฉพาะการศึกษาต่อในวิชาชีพพยาบาล

สำหรับการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น กล่าวได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดคือการแสวงหาโอกาสของสตรีจากการศึกษาที่ทางรัฐบาลได้ขยายการศึกษาด้วยการปรับเปลี่ยนโรงเรียนปอเนาะให้เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากนี้การขยายตัวของหน่วยงานสาธารณสุขที่ทางรัฐบาลเร่งผลิตนางพยาบาลเพื่อให้มีจำนวนนางพยาบาลมากพอที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนภูมิภาคได้ โครงการจัดตั้งโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยภาคใต้จึงเริ่มเกิดขึ้นที่จังหวัดสงขลาในปีพ.ศ. 2497 แต่สำหรับในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น เป็นผลให้สตรีไทยมุสลิมที่มีความต้องการจะศึกษาต่อ

ในวิชาชีพพยาบาลมีข้อจำกัดในเรื่องการเดินทางไปศึกษาที่จังหวัดสงขลา ดังนั้นทางรัฐบาลจึงได้ทำการจัดตั้งวิทยาลัยพยาบาลนราธิวาสในพ.ศ.2505 และวิทยาลัยพยาบาลยะลาในปีพ.ศ.2511 อันมีผลให้สตรีไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความต้องการศึกษาต่อในวิชาชีพพยาบาลได้มีทางเลือกและมีโอกาสในการศึกษามากขึ้น ซึ่งการศึกษาวิชาชีพพยาบาลนี้ก็เป็นการศึกษาและเป็นอาชีพที่ไม่ขัดกับหลักคำสอนทางศาสนา เพราะตามหลักศาสนาอิสลามได้สอนว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันต่อพระเจ้า ศาสนาอิสลามไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกโดยการอ้างเชื้อชาติศาสนา ภาษา อาชีพพยาบาลจึงเป็นอาชีพที่ผู้ปฏิบัติมีความเห็นอกเห็นใจผู้ตกทุกข์ได้ยากจากการเจ็บป่วย การรักษาจึงไม่มีการแบ่งแยกใดๆ ด้วยเหตุดังกล่าวการที่สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประกอบอาชีพพยาบาลจึงได้รับการยอมรับจากสังคมด้วยเหตุผลของความต่อเนื่องจากบทบาทการเป็นมารดา เพราะในวัฒนธรรมอิสลามถือว่าสตรีที่อยู่ในฐานะบทบาทของมารดานอกจากจะเลี้ยงดูลูกๆ แล้ว มารดาจะต้องทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่บุตรหรือสมาชิกในครอบครัวยามเมื่อเจ็บป่วย ขณะเดียวกันอาชีพพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นก็ยังเป็นอาชีพที่ตอบสนองต่อความคาดหวังทางสังคมท้องถิ่นที่หวังว่านางพยาบาลนั้นนอกจากจะให้การดูแลรักษาแล้วยังจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วยเช่นกัน ดังนั้นสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติดังกล่าว

อนึ่งการประกอบอาชีพพยาบาลของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นยังนำมาซึ่งความภูมิใจในวิชาชีพว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติในสังคมไม่แพ้อาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะการได้สวมใส่เครื่องแบบสีขาว ขณะเดียวกันก็ยังเป็นอาชีพที่เลี้ยงตัวเองได้ อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ดังนั้นอาชีพพยาบาลจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับอาชีพพยาบาล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะทั่วไปดังต่อไปนี้

หน่วยงานในพื้นที่ ควรจะมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นสตรีมุสลิมกับการแสวงหาโอกาสในชีวิตผ่านการศึกษาแบบใหม่ และการประกอบอาชีพนอกบ้านของสตรีมุสลิมให้มากขึ้น โดยเฉพาะอาชีพพยาบาล ที่ควรมีการศึกษากันให้มากขึ้น เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐในการส่งเสริมและยกฐานะทางการศึกษาและอาชีพให้กับสตรีเหล่านี้เพราะพื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะพิเศษคือประชากรส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายมลายูที่นับถือ

ศาสนาอิสลาม การได้ข้อมูลพื้นฐานจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้รัฐผลิตบุคลากรได้สอดคล้องกับพื้นที่เป็นต้น นอกจากนี้ควรเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพยาบาลและสาธารณสุข ในจังหวัดปัตตานียะลา นราธิวาส ให้กว้างขวางขึ้น โดยให้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบันทึกภาพในลักษณะต่างๆ เช่น วีดิทัศน์ ถ่ายภาพ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในเชิงลึกต่อไป ที่สำคัญหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมอาชีพด้านการพยาบาลให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยเฉพาะ เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้คนโดยคำนึงถึงเห็นถึงความหลากหลาย ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการวางแผนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้ ประการแรก ควรให้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสตรีกับการแสวงหาโอกาสในชีวิตด้วยการประกอบอาชีพนอกร้านในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กว้างขวางขึ้นในประเด็นต่างๆ เช่นอาชีพครู ข้าราชการพลเรือน พนักงานรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ ประการที่สอง ควรให้มีการศึกษาวิจัยสตรีมุสลิมที่ประกอบอาชีพพยาบาลในแง่มุมต่างๆ ให้ละเอียดลึกซึ้งขึ้น เช่นศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ การดำรงวัฒนธรรมมุสลิมกับการพยาบาลแบบใหม่ การสร้างอัตลักษณ์ของนางพยาบาลมุสลิมผ่านความเชื่อและการรักษาโรคตามแบบแผนใหม่ เป็นต้น ประการที่สาม ควรจะมีการศึกษาอาชีพพยาบาลในเชิงเปรียบเทียบ ทั้งการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสตรีไทยพุทธกับมุสลิม กลุ่มสตรีมุสลิมที่อยู่ในเขตพื้นที่ต่างๆตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับจังหวัด เป็นต้น ซึ่งหากมีการศึกษาอย่างจริงจังก็จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป